

การบริหารงานบุคคลตามหลักอริปไตย 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3
THE PERSONNEL ADMINISTRATION BASED ON THE THREE
ADHIPATEYYA BY EDUCATIONAL ADMINISTRATORS IN THE OFFICE
OF LOEI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 3

¹ธนวัฒน์ ช้างสาร, ²พระมหาสุภวิชัย ปภัสสร และ ³ประสงค์ หัสรินทร์

¹Thanawat Changsan, ²Phramaha Supavit Paphatsaro
and ³Prasong Hassarin

¹มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

¹Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

¹tanawat13814@gmail.com

Received: May 29, 2024; **Revised:** June 25, 2024; **Accepted:** July 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 2) เพื่อศึกษาการบริหารงานบุคคลตามหลักอริปไตย 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักอริปไตย 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

¹ นิสิต, หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย

² รองศาสตราจารย์, สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.,สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย

ประถมศึกษาเลย เขต 3 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน สามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ การออกจากราชการ ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง ด้านวินัยและการรักษาวินัย และด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง ตามลำดับ 2. การบริหารงานบุคคลตามหลักอริปไตย 3 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักอริปไตย 3 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 โดยภาพรวมทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุด สามารถเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ธรรมาธิปไตย อัตตาธิปไตย และโลกาธิปไตย ตามลำดับ 3. แนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักอริปไตย 3 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 ในงานทั้ง 5 พบว่า 1) ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง ผู้บริหารควรต้องการเปิดโอกาสให้กับบุคลากรที่มีความสนใจและประสบการณ์ในการเลื่อนขั้นตำแหน่งสอดคล้องกับหลักอริปไตยที่เน้นการให้สิทธิและโอกาสเท่าเทียมกัน 2) ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง การสรรหาและเลือกบุคลากรต้องเป็นไปอย่างโปร่งใสและเป็นกันเองเน้นการประชาสัมพันธ์ตำแหน่งงานอย่างเปิดเผยและชัดเจน 3) ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ผู้บริหารอาจให้หลักของอัตตาธิปไตยในการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการอาจมีการบังคับใช้นโยบายหรือมาตรการโดยผู้บริหารหรือกลุ่มอำนาจสูงสุดโดยตรง 4) ด้านวินัยและการรักษาวินัย ผู้บริหารอาจใช้หลักของอัตตาธิปไตยในการบริหารงานบุคคลด้านวินัยและการรักษาวินัยอาจมีการใช้คำสั่งหรือการบังคับใช้กฎหมายในการแก้ไขความประพฤติไม่เหมาะสมและ 5) ด้านการออกจากราชการ การบริหารงานบุคคลตามหลักอริปไตย การออกจากราชการมักจะพิจารณาตามคุณสมบัติและประสิทธิภาพของบุคลากร และมีการให้โอกาสแก่บุคลากรในการพัฒนาและปรับปรุงตนเองก่อนการตัดสินใจ

คำสำคัญ : การบริหารงานบุคคล; หลักอริปไตย 3; ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research aimed to 1) Examine the current state of personnel administration by educational administrators under the Office of Loei Primary Educational Service Area 3; 2) Study personnel administration based on the Three *Adhipateyya* principles by these administrators; and 3) Propose guidelines for personnel management

according to these principles. The research results were as follows: 1. The study found that personnel administration by educational administrators in the Office of Loei Primary Educational Service Area 3, was at the highest level overall. When considered by aspect, the ranking from highest to lowest means was as follows: enhancing operational efficiency and resigning, planning workforce ratios and defining positions, maintaining discipline, recruitment, and appointment processes. 2. Regarding administration based on the Three Adhipateyya principles, the administrators and educational personnel's opinions in the Office of Loei Primary Educational Service Area 3, were overall at the highest level. The principles, ranked from most to least means emphasized, were Dhammadhipateyya, Attadhipateyya, and Lokadhipateyya. 3. Guidelines for personnel management based on the Three Adhipateyya principles in these five areas suggest: (1) in workforce planning and position allocation, administrators should provide opportunities for personnel who are interested and experienced in advancement, aligning with the principle of equal rights and opportunities. (2) In recruitment and appointment, the selection and hiring process should be transparent and friendly, promoting open communication about job positions. (3) For enhancing operational efficiency, administrators might apply the Three Adhipateyya, potentially implementing policies or measures directly by the senior management. (4) In maintaining discipline, the Three Adhipateyya could be employed, possibly involving commands or enforcement of laws to correct inappropriate behavior. (5) In the area of retirement, the management under the principle of Dhammadhipateyya typically considers the qualifications and efficiency of personnel, providing opportunities for personal development and improvement before making decisions.

Keywords : Personnel Administration; Three Adhipateyya; Educational Administrators.

บทนำ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการศึกษาที่จัดไม่น้อยกว่าสิบสองปีก่อนระดับอุดมศึกษาและเป็นรากฐานการศึกษาของคนไทย โดยมีสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหน่วยงานหลักที่มีภารกิจเกี่ยวกับการจัดและการส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศ ซึ่งพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 กำหนดให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี

หน้าที่สำคัญประการ หนึ่งใน การพิจารณาเสนอ นโยบาย แผนพัฒนา มาตรฐาน และหลักสูตร แกนกลาง การศึกษา ขั้นพื้นฐาน ที่สอดคล้องกับ แผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม แห่งชาติ การสนับสนุน ทรัพยากร การ ติดตาม ตรวจสอบ และ ประเมิน ผลการจัดการ การศึกษา ขั้น พื้นฐาน และ พระราชบัญญัติ ระเบียบ บริหาร ราชการ กระทรวง ศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 กำหนด ให้ คณะกรรมการ การศึกษา ขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่ สำคัญ ประการ หนึ่งใน การพิจารณา เสนอ นโยบาย แผนพัฒนา มาตรฐาน และหลักสูตร แกนกลาง การศึกษา ขั้นพื้นฐาน ที่สอดคล้องกับ แผนพัฒนา เศรษฐกิจ และสังคม แห่งชาติ และแผน การศึกษา แห่งชาติ เพื่อให้ การพัฒนา คุณภาพ การศึกษา ขั้น พื้นฐาน สอดคล้องกับ ทิศทาง ของรัฐธรรมนูญ แห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ยุทธศาสตร์ ชาติ ระยะเวลา 20 ปี แผนการศึกษา แห่งชาติ 20 ปี และ การ เปลี่ยนแปลง ของโลก ศตวรรษ ที่ 21 จึง จำเป็น อย่างยิ่ง ที่ต้อง กำหนด ทิศทาง การจัดการ การศึกษา ขั้น พื้นฐาน ให้สามารถ รองรับ การเปลี่ยนแปลง ที่ สำคัญ และ ส่งผลกระทบ ต่อระบบ การศึกษา ระบบ เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อ ประเทศไทย จะได้ มี ความมั่นคง มั่งคั่ง และ ยั่งยืน และ เพื่อให้ หน่วยงาน ใน สังกัด ของ สำนักงาน คณะกรรมการ การศึกษา ขั้นพื้นฐาน ทุกระดับ นำ แผนพัฒนา การศึกษา ขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566-2570) ของ สำนักงาน คณะกรรมการ การศึกษา ขั้นพื้นฐาน ไปใช้ เป็น กรอบ และ แนวทาง ใน การดำเนินงาน (กระทรวง ศึกษาธิการ, 2565: 1)

ทรัพยากรมนุษย์ เป็น ปัจจัย ขับเคลื่อน สำคัญ ใน การยกระดับ การพัฒนา ประเทศ ใน ทุกมิติ ไปสู่ เป้าหมาย การเป็น ประเทศ ที่พัฒนา แล้ว ที่ขับเคลื่อน โดย ภูมิปัญญา และนวัตกรรม ในอีก 20 ปี ข้างหน้า จึง จำเป็น ต้อง มีการ วางรากฐาน การพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ ของประเทศ อย่าง เป็นระบบ โดย จำเป็น ต้อง มุ่งเน้น การพัฒนา และยกระดับ คน ในทุก มิติ และ ในทุก ช่วงวัย ให้เป็น ทรัพยากรมนุษย์ ที่ดี เก่ง และมี คุณภาพ พร้อม ขับเคลื่อน การพัฒนา ประเทศ ไปข้างหน้า ได้อย่าง เต็มศักยภาพ ซึ่ง “คน ไทย ในอนาคต จะต้อง มีความพร้อม ทั้งกาย ใจสติปัญญา มีพัฒนาการ ที่รอบด้าน และมี สุขภาวะ ที่ดี ในทุก ช่วงวัย มีจิต สาธารณะ รับผิดชอบ ต่อสังคม และผู้อื่น มี ทัศนคติที่ดีต่อ อนาคต โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษา ศิลธรรม และเป็น พลเมือง ดีของ ชาติ มีหลักคิด ที่ถูกต้อง มีทักษะ ที่ จำเป็น ในศตวรรษ ที่ 21 มีทักษะ สื่อสาร ภาษา อังกฤษ และ ภาษาที่ 3 และอนุรักษ์ ภูมิ ภาษาท้องถิ่น มีนิสัย รักการเรียนรู้ และการ พัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิตสู่ การเป็น คนไทย ที่มีทักษะ สูง เป็น นวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตร ยุคใหม่ และอื่น ๆ โดยมี สัมมาชีพ ตามความ ถนัด ของตนเอง” ปฏิรูป กระบวนการ เรียนรู้ ที่ตอบสนอง ต่อการ เปลี่ยนแปลง ในศตวรรษ ที่ 21 โดย มุ่งเน้น ผู้เรียน ให้มี ทักษะ การเรียนรู้ และมี ใจใฝ่ เรียนรู้ ตลอดเวลา มีการ ออกแบบ ระบบ การเรียนรู้ ใหม่ การเปลี่ยน บทบาท ครู การเพิ่ม ประสิทธิภาพ ระบบ บริหาร จัดการ การศึกษา และการ พัฒนาระบบ การเรียนรู้ ตลอดชีวิต การสร้าง ความตื่นตัว ให้คนไทย ตระหนัก ถึง บทบาท ความ รับผิดชอบ และการ วางตำแหน่ง ของ ประเทศไทย ใน ภูมิภาค เอเชีย อาเซียน และประชาคม โลก การวาง พื้นฐาน ระบบ รองรับ การเรียนรู้ โดยใช้ ดิจิทัล

แพลตฟอร์ม และการสร้างระบบการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3, 2566: 1)

อริปไตยแบ่งออกได้ 3 ประเภท คือ อัตตาริปไตย หมายถึง ความมีตนเป็นใหญ่ โลกาธิปไตย หมายถึง ความมีโลกเป็นใหญ่ ธัมมาธิปไตย หมายถึงความมีธรรมเป็นใหญ่ ผู้บริหาร สังคมไทยควรประยุกต์ใช้หลักอริปไตยโดยอาศัยธรรม เพราะมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสังคมให้ คนอยู่และสงบสุข หลักธรรมสำหรับผู้บริหาร คือ พรหมวิหาร 4 อคติ 4 หลักทศพิธราชธรรม อำนาจความเป็นใหญ่ตามหลักอริปไตยนั้น จะต้องใช้ธรรมาธิปไตยเป็นตัวตั้ง ไม่ว่าบุคคลผู้มีอำนาจ จะหนักไปทางอัตตาริปไตย หรือโลกาธิปไตยก็ตาม ควรที่จะมีธรรมกำกับอยู่เสมอ เพื่อความถูกต้อง ดิغامในการใช้อำนาจ โดยมีธรรมมาธิปไตยเป็นเกณฑ์ตัดสินหลัก แล้วใช้หลักโยนิโสมนสิการ พิจารณาอย่างถี่ถ้วนแล้วจึงตกลงใจใช้อำนาจนั้นต่อไป (พระปลัดธนา อคฺคธมฺโม (พิมพ์ารัตน์), 2565)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 ได้ดำเนินการวิเคราะห์สถานภาพ ของเขตพื้นที่การศึกษา โดยการระดมความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบาย การ นำนโยบายสู่การปฏิบัติทั้งในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ประกอบกับการ วิเคราะห์จากข้อมูล สภาพปัญหาและความต้องการของผู้มีส่วนได้เสีย โดย SWOT Analysis ซึ่ง สรุปผลการวิเคราะห์ได้ 3 หลัก หนึ่งในนั้นคือการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน ซึ่งมีจุดอ่อนหรือ ปัญหาที่ต้องแก้ไข เช่น บุคลากรไม่ครบตามกรอบอัตรากำลังขาด แคลนครูวิชาเอกและ ศึกษาพิเศษที่เกี่ยวข้อง ตามกลุ่มสาระ ขาดความต่อเนื่องในการ ปฏิบัติงานเนื่องจากการโยกย้าย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3, 2566: 69)

การบริหารงานบุคคลตามหลักอริปไตย 3 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 จะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักอริปไตย 3 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 ได้ข้อมูล และแนวทางการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3
2. เพื่อศึกษาการบริหารงานบุคคลตามหลักอริปไตย 3 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3

3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักอริยสัจ 3 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่องการบริหารงานบุคคลตามหลักอริยสัจ 3 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 จำนวนทั้งหมด 727 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 จำนวน จำนวน 254 คน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลตามหลักอริยสัจ 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหาร นักวิชาการ และพระสงฆ์ จากสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี จำนวน 5 รูป/คน

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาเนื้อหาทางการบริหารงานบุคคลตามหลักอริยสัจ 3 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 เป็นอย่างไรในครั้งนี้ มีแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ 1. การบริหารงานบุคคลประกอบด้วย 5 ด้าน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556: 55) ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง 2) ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง 3) ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ 4) ด้านวินัยและการรักษาวินัย 5) ด้านการออกจากราชการ และ 2. หลักอริยสัจ 3 ได้แก่ 1) อัตตาริยสัจ 2) โลกาธิปไตย 3) ธัมมาธิปไตย

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 ผู้วิจัยได้สรุปผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 โดยภาพรวม

การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา	n = 254			
	ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง	4.56	0.65	มากที่สุด	3
2. ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง	4.51	0.51	มากที่สุด	5
3. ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ	4.62	0.53	มากที่สุด	1
4. ด้านวินัยและการรักษาวินัย	4.52	0.68	มากที่สุด	4
5. ด้านการออกจากราชการ	4.57	0.64	มากที่สุด	2
รวม	4.55	0.61	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.55, S.D. = 0.61) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน สามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ($\bar{X}$ = 4.62, S.D. = 0.53) ด้านการออกจากราชการ ($\bar{X}$ = 4.57, S.D. = 0.64) ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง ($\bar{X}$ = 4.56 S.D. = 0.65) ด้านวินัยและการรักษาวินัย ($\bar{X}$ = 4.52 S.D. = 0.68) และ ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง ($\bar{X}$ = 4.51, S.D. = 0.51) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ทางการบริหารงานบุคคลตามหลักอริปไตย 3 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการบริหารงานบุคคลตามหลักอริปไตย 3 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 โดยภาพรวม

การบริหารงานบุคคลตามหลักอริปไตย 3	n = 254			
	ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. อัตตาธิปไตย	4.58	0.54	มากที่สุด	2
2. โลกาธิปไตย	4.51	0.70	มากที่สุด	3
3. ธัมมาธิปไตย	4.67	0.56	มากที่สุด	1
รวม	4.58	0.61	มากที่สุด	

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักอริปไตย 3 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 โดยภาพรวมทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.61) สามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ธัมมาธิปไตย ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.56) อัตตาธิปไตย ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.54) และโลกาธิปไตย ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.70) ตามลำดับ

3. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักอริปไตย 3 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 ในงานทั้ง 5 พบว่า 1) ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง ผู้บริหารควรต้องการเปิดโอกาสให้กับบุคลากรที่มีความสนใจและประสบการณ์ในการเลื่อนขั้นตำแหน่งสอดคล้องกับหลักอริปไตยที่เน้นการให้สิทธิและโอกาสเท่าเทียมกัน 2) ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง การสรรหาและเลือกบุคลากรต้องเป็นไปอย่างโปร่งใสและเป็นกันเองเน้นการประชาสัมพันธ์ตำแหน่งงานอย่างเปิดเผยและชัดเจน 3) ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ผู้บริหารอาจให้หลักของอัตตาธิปไตยในการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการอาจมีการบังคับใช้นโยบายหรือมาตรการโดยผู้บริหารหรือกลุ่มอำนาจสูงสุดโดยตรง 4) ด้านวินัยและการรักษาวินัย ผู้บริหารอาจใช้หลักของอัตตาธิปไตยในการบริหารงานบุคคลด้านวินัยและการรักษาวินัยอาจมีการใช้คำสั่งหรือการบังคับใช้กฎหมายในการแก้ไขความประพฤติไม่เหมาะสมและ 5) ด้านการออกจากราชการ การบริหารงานบุคคลตามหลักธัมมาธิปไตย การออกจากราชการมักจะพิจารณาตามคุณสมบัติและประสิทธิภาพของบุคลากร และมีการให้โอกาสแก่บุคลากรในการพัฒนาและปรับปรุงตนเองก่อนการตัดสินใจ

อภิปรายผล

จากการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักอริปไตย 3 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณาเป็นรายข้อพบว่าด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ สมบัติ บุตรแสนคม (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลในยุควิถีชีวิตใหม่ ตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานีภาพรวมทั้ง 5 ด้าน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการเสริมสร้าง ประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ด้านการวางแผนกำลังคนและกำหนดตำแหน่ง ด้านการสรรหา และบรรจุแต่งตั้ง ด้านวินัยและการรักษาวินัย และด้านการออกจากราชการ

2. การบริหารงานบุคคลตามหลักอริปไตย 3 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักอริปไตย 3 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 โดยภาพรวมทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุด สามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ธัมมาธิปไตย อตตาริทธิ และโลกาธิปไตย ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานที่ตั้งของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 นั้นถือได้ว่าเป็นพื้นที่ที่หมู่บ้านรักษาศีล 5 และโรงเรียนวิถีพุทธอยู่จำนวนมาก ตลอดจนหลักอริปไตย 3 ก็เป็นหลักธรรมที่สอดคล้องกลมกลืนกับงานบริหารงานบุคคลอยู่แล้ว เป็นหลักธรรมที่ผู้บริหารทุกคนต้องปฏิบัติตามหน้าที่และถือว่าสอดคล้องกับหลักการบริหารของนักวิชาการต่างประเทศ คือ การวางแผน การจัดองค์การ และการควบคุม สอดคล้องกับ วรุตม์ ทวีศรี (2565) ได้เขียนบทความในวารสารเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาธิปไตยในบทความว่า บทความนี้เป็นนำเสนอหลักธรรมาธิปไตยมาประยุกต์ใช้ใน ฐานะเป็นเครื่องมือ พัฒนาประชาธิปไตยในสังคมไทย 1) ธรรมาธิปไตยเป็น หลักธรรมคำสอนประการหนึ่งใน อริปไตย 3 ประการของพระพุทธศาสนาที่ให้ความสำคัญแก่ธรรม เป็นใหญ่ เพราะ

ธรรมเป็น สิ่งจูงใจให้บุคคลทำความดี ส่วนธรรมาธิปไตยที่มีนัยทางการเมืองการ ปกครองนั้นเป็นเพียง คุณสมบัติหรือจริยธรรมประการหนึ่งที่สำคัญในหลายประการของ ผู้ปกครองที่ดี

3. แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานบุคคลตามหลักอธิปไตย 3 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 พบว่า ในงานทั้ง 5 ด้านผู้บริหารสามารถนำหลักอธิปไตย 3 ทั้ง 3 ด้านเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการบริหารงานบุคคลได้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าหลักอธิปไตย 3 เป็นหลักธรรมไม่ว่าใครเมื่อนำมาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต ใช้เป็นหลักในการบริหารการทำงาน หลักการดำรงตนอยู่ในสังคม สอดคล้องกับ พระปัลลธนา อคฺคธมฺโม (พิมพ์รัตน์) (2565) ได้เขียนบทความวิชาการเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักอธิปไตยเพื่อพัฒนาผู้บริหารในสังคมไทย มีวัตถุประสงค์ 1.เพื่อศึกษาหลักอธิปไตยตามแนวพุทธศาสนาเถรวาท 2.การนำมา ประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผู้บริหารในสังคมไทย จากการศึกษาพบว่า อธิปไตยแบ่งออกได้ 3 ประเภท คือ อัตตาธิปไตย หมายถึง ความมีตนเป็นใหญ่ โลกาธิปไตย หมายถึง ความมีโลกเป็นใหญ่ ธัมมาธิปไตย หมายถึง ความมีธรรมเป็นใหญ่ ผู้บริหารสังคมไทยควรประยุกต์ใช้หลักอธิปไตยโดยอาศัยธรรม เพราะมีบทบาทสำคัญใน การพัฒนาสังคมให้คนอยู่และสงบสุข หลักธรรมสำหรับผู้บริหาร คือ พรหมวิหาร 4 อคติ 4 หลัก ทศพิธราชธรรม อำนาจความเป็นใหญ่ตามหลักอธิปไตยนั้น จะต้องใช้ธรรมาธิปไตยเป็นตัวตั้ง ไม่ว่าบุคคลผู้มี อำนาจจะหนักไปทางอัตตาธิปไตยหรือโลกาธิปไตยก็ตาม ควรที่จะมีธรรมกำกับอยู่เสมอ เพื่อความถูกต้องดี งานในการใช้อำนาจ โดยมีธรรมาธิปไตยเป็นเกณฑ์ตัดสินหลัก แล้วใช้หลักโยนิโสมนสิการพิจารณาอย่างถี่ถ้วนแล้วจึงตกลงใจใช้อำนาจนั้นต่อไป

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

หลักสัปปริสธรรม 7 เป็นหลักธรรมที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ที่จำเป็นต้องมี ได้แก่

1. ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งตามหลักอธิปไตย 3 ผู้บริหารสถานศึกษา (หลักอัตตาธิปไตย) วิเคราะห์ความต้องการของสถานศึกษาในปัจจุบันและอนาคต จัดเวทีให้บุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการระดมความคิด (หลักโลกาธิปไตย) กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกบุคคลตามความต้องการของตำแหน่ง (หลักธรรมาธิปไตย) คัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และคุณธรรมเหมาะสมกับตำแหน่ง

2. ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้งตามหลักอธิปไตย 3 ผู้บริหารสถานศึกษา (หลักอัตตาธิปไตย) กำหนดคุณสมบัติและเกณฑ์การคัดเลือกบุคคล คัดเลือกบุคคลโดยคณะกรรมการที่มี

ความโปร่งใส ตรวจสอบได้ (หลักธรรมาธิปไตย) แต่งตั้งบุคคลที่ได้รับคะแนนสูงสุด สถานศึกษามีบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และคุณธรรมเหมาะสมกับตำแหน่ง

3. ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการตามหลักอธิปไตย 3 ผู้บริหารควรจัดอบรมหลักสูตรจริยธรรมและคุณธรรมให้กับบุคลากร จัดระบบการประเมินผลงานที่เน้นผลงานและคุณภาพ มอบหมายงานให้บุคลากรตามความสนใจและความถนัด จัดกิจกรรมส่งเสริมการทำงานเป็นทีม สนับสนุนให้บุคลากรมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชน

4. ด้านวินัยและการรักษาวินัยตามหลักอธิปไตย 3 ผู้บริหารควร จัดอบรมหลักสูตรเกี่ยวกับวินัยและจริยธรรมให้กับบุคลากร จัดทำคู่มือการรักษาวินัยที่ชัดเจน เข้าใจง่าย จัดตั้งคณะกรรมการวินัยที่มีความโปร่งใส จัดกิจกรรมส่งเสริมวินัยและสร้างจิตสำนึกที่ดี สนับสนุนให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนาระเบียบของสถานศึกษา

5. ด้านการออกจากราชการตามหลักอธิปไตย 3 ผู้บริหารควรจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์หลังเกษียณอายุ จัดทำคู่มือการออกจากราชการที่ชัดเจน เข้าใจง่าย จัดตั้งศูนย์บริการข้อมูลสำหรับการออกจากราชการ จัดกิจกรรมพบปะสังสรรค์สำหรับผู้เกษียณอายุ สนับสนุนให้ผู้เกษียณอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566 - 2570) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- พระปลัดธนา อคฺคธมฺโม (พิมพ์ารัตน์). (2565). *การประยุกต์ใช้หลักอธิปไตยเพื่อพัฒนาผู้บริหารในสังคมไทย*. วารสารพุทธมคค์ ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวธุวิกลิตาราม. 7(2) (กรกฎาคม – ธันวาคม), 13-21.
- วรุตม์ ทวีศรี. (2565). *การบริหารงานตามหลักธรรมาธิปไตย*. วารสารการบริหารจัดการและนวัตกรรมท้องถิ่น. 4(3). (สิงหาคม), 144-155.
- สมบัติ บุตรแสนคม. (2565). *การบริหารงานบุคคลในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี*. รายงานการวิจัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3. (2566). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ปีงบประมาณ (พ.ศ. 2566-2570)*. เลย: กลุ่มนโยบายและแผนสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3. (2566). *แผนพัฒนาครูและบุคลากรทางการ
ศึกษาประจำปี พ.ศ. 2566*. เลย: กลุ่มพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3.

